

Glasbene zamisli v računalniškem programu

Povzetek

Informacijsko-komunikacijska tehnologija (IKT) se vse bolj pojavlja tudi v šolah; na različnih predmetnih področjih, v različnih delih učnih ur. IKT se tako vključuje tudi v glasbeno umetnost. V prispevku predstavljam uporabo sekvenčnega notacijskega programa Finale Note Pad v 5. razredu. Dodajam tudi izdelke učencev, prav tako pa tudi njihova mnenja. Učenci so v šolskem letu 2016/17 prvič spoznali takšen način učenja pri pouku glasbene umetnosti.

Ključne besede: IKT, glasbena umetnost, notacijski program

Uvod

Živimo v času, ko nam sodobni način učenja in izobraževanja ponuja številne možnosti in nova spoznanja. Prav tako so velike možnosti, ki jih na področju izobraževanja ponuja sodobna tehnologija. Ta sodobna tehnologija je že v preteklosti pomenila velik izziv za načrtovalce prenovljenih učnih načrtov. Tako so v glasbeno umetnost začeli postopno uvajati sodobne oblike in metode dela, ki vključujejo tudi uporabo IKT.

Musical Ideas in a Computer Program

Abstract

Information and communication technology (ICT) is becoming more widespread in schools as well – in various subjects, and in various parts of lessons. Thus, ICT is also being incorporated into Music. This paper presents the use of sequencer notation software, Finale Note Pad, in 5th grade. It also includes pupils' products and their opinions. During Music lessons in the 2016/17 school year, pupils encountered such a learning method for the first time.

Keywords: ICT, Music, notation software

Številne raziskave dokazujejo prednosti, ki jih prinaša sodobna tehnologija. Te se kažejo na različnih področjih; pri notranji motivaciji, interesu za samostojno učenje, medsebojno sodelovanje (kooperativnost), divergentno razmišljanje in konstruktivistično pridobivanje znanj in spretnosti. Zelo pomembna je tudi uspešnost in lasten tempo dela, ki omogoča vsakemu, da doseže zastavljene cilje na lasten način.

Vloga IKT v vzgojno-izobraževalnem procesu

Informacijsko-komunikacijska tehnologija (IKT) vstopa v vzgojno-izobraževalni proces. Pojavlja se kot posrednik med člani izobraževanja: šolo, učiteljem in učenci. Tehnologija omogoča kakovostnejše delo v razredu, seveda pa zahteva nenehno učenje tako učitelja kot tudi učenca.

IKT omogoča posredovanje inovacij pri poučevanju in učenju ter podpira različne možnosti, oblike in načine usposabljanja.

IKT se pri pouku uporablja predvsem pri slovenščini, matematiki, sledijo interesne dejavnosti, tuji jeziki, likovna umetnost, tehnika in tehnologija, naravoslovje, naravoslovje in tehnika, geografija in zgodovina, redko pa se uporablja pri pouku glasbene umetnosti. Eden izmed vzrokov, zakaj je tako, je razpoložljiva programska oprema (Gerlič, 2006).

IKT pri glasbeni umetnosti

Kljub vsemu pa primeri v svetu in v zadnjem času tudi pri nas dokazujejo, da se računalniška tehnologija vgrajuje v pouk glasbene vzgoje. IKT je pri glasbeni vzgoji lahko prisoten pri vseh etapah poučevanja, od motivacije, obravnave nove učne snovi, do ponavljanja in utrjevanja ter vrednotenja. IKT spodbuja sodobno naravnani pouk glasbene vzgoje in aktivno vlogo učencev v procesu učenja.

Učenci so pri svojem delu motivirani, sodelujejo in se dopolnjujejo. Omogoča jim lasten tempo dela, kreativnost in individualnost, pa tudi skupinsko dinamiko (Brodnik, Borota, 2006). Virtualna skupnost podpira izvajanje sodelovalnih oblik asinhronnega učenja, načrtovanje fleksibilne individualizacije. Sodobna tehnologija širi možnosti in načine poglobljanja izkušenj, utrjevanje glasbenih predstav. Podpira izbirnost, ustvarjalnost, nove oblike komunikacije in povratne informacije o dosežkih (Borota, 2007). Vse to vodi v drugačen pristop pri poučevanju. Učiteljeva vloga se spreminja, učitelj je organizator dela. Zaradi spremenjenega pridobivanja znanja se uvajajo tudi sodobne oblike preverjanja in ocenjevanja znanja.

Z vključevanjem tehnologije ne sme izostati klasično poučevanje glasbene umetnosti. Tehnologija je le pripomoček, ki omogoča bolj kakovostne dosežke v glasbenem izobraževanju in povečuje možnosti vseh učencev glede na njihove individualne sposobnosti. To vodi v spremembo učnega procesa, ki postaja vse bolj aktiven in fleksibilen. Učenci naj se učijo na neformalen način, ki omogoča ugodje, saj odkrivajo svoje znanje in razvijajo kritično in estetsko mišljenje.

IKT ne more nadomestiti učitelja, niti ne sme biti edini pripomoček za glasbeno učenje. Uporaba po meri pomeni integracijo in podporo drugim oblikam učenja glasbe. Prav tako je treba upoštevati določene razvojne možnosti učencev in njihovo dožemanje. Z vključevanjem tehnologije v pouk glasbe vzbujamo interes pri učencih, hkrati pa jih pripravljamo na integracijo v tehnološko družbo, katere del so.

Dejavnosti glasbene vzgoje so predpisane z učnim načrtom. Med seboj primerjamo različne učne načrte in ugotavljamo, da se v sodobnih učnih načrtih za glasbeno umetnost pogosto pojavlja tudi IKT (National Curriculum, 2007; National Council for Curriculum and Assessment, 1999). Pri nas je uvajanje še bolj na začetku, primeri predstavljenih tujih učnih načrtov za glasbeno vzgojo pa poudarjajo velik pomen digitalne pismenosti in v pouk glasbene umetnosti vključujejo tudi IKT.

Sodobna tehnologija ponuja računalniška oz. informacijsko-komunikacijska učna okolja, ki omogočajo nove možnosti za širjenje in poglobljanje glasbenih izkušenj in znanj (Beckstead, 2001). Pomembna je multimedijška podpora, ki ponuja možnost za utrjevanje glasbenih zaznav ter dopolnjevanje in ustvarjanje glasbenih vsebin (Wegerif, 2002; Roblyer, 2006). Tehnologija omogoča nove oblike dela, poudarja sodelovalno učenje, diferenciacijo in individualizacijo, učitelj pa ima možnost spremljanja dela učencev ter načrtovanja pristopov in oblik dela, ki bodo spodbujale učinkovitejšo učenje in pridobivanje znanja (Greher, 2004; Lango, 2006, 2007a; Brodnik, Borota, 2006, Borota, 2007).

Po mnenju raziskovalcev ima uvajanje IKT vpliv tudi na kognitivno področje, na uspešnost, zadovoljstvo in motivacijo (Leggette, 2002; Gleen, Fitzgerald, 2002).

IKT je mogoče vključevati v različnih etapah učnega procesa. Uporabljamo jo lahko pred drugimi glasbenimi aktivnostmi, pri spoznavanju novih glasbenih vsebin, kot spremljajočo dejavnost, kjer je delo diferencirano in individualizirano, ali pa po glasbenih dejavnostih, ki podpirajo osvojeno znanje učencev (Fuertes, 2003).

Webster (2002) deli glasbeno programsko opremo na: programe za vajo in ponavljanje, programe za fleksibilno urjenje, programe kot navodila, igre, programe za raziskovanje in programe za ustvarjanje glasbe.

Tudi pri glasbeni vzgoji ponuja IKT nazornost, multimedialnost in interaktivnost. Vse omenjeno predstavlja kvalitetno učilo in učni pripomoček, ki ga lahko uporabimo pri različnih glasbenih dejavnostih – od poslušanja, izvajanja, do glasbenega opismenjevanja in ustvarjanja; v okviru študija glasbe pa tudi pri solfeggiu in komponiranju glasbe (Pančur, 1997).

Praktični primeri

V nadaljevanju predstavljam sekvenčni notacijski program *Finale Note Pad*, ki omogoča zapis notne slike z miško. Učenci zapisano lahko poslušajo po delih ali v celoti. Delo v programu omogoča doseganje višjih taksonomskih ravni ciljev, pojavlja se inovativno učenje, omogoča načela vseživljenjskega učenja ter širi učno okolje zunaj šole (Brodnik, Borota, 2006; Borota, 2007). Program *Finale Note Pad* podpira sodelovalno učenje, individualizacijo in diferenciacijo dela, poudarja pomen motivacije, konstruktivizma, prav tako pa omogoča učencem pri-

dobivanje, poglobljanje in utrjevanje znanja na področju ritma in melodije (Lango, 2011).

Da bi potrdil vse zgoraj naštetu, sem v šolskem letu 2016/17 pri glasbeni umetnosti, učencem predstavil ta notacijski program; najprej prek i-table, ki jo v razredu redno uporabljamo. Tako so začeli odkrivati, kako deluje program, ki je namenjen oblikovanju notnih zapisov in poslušanju nastalih melodij. Za začetek smo uporabili kar primere iz glasbene slikanice *Moja glasba 5*.

Potek dela

Pri slovenščini smo izbrali pesem, prebrali smo jo, določili njen ritem in rimane pare. Ogledali smo si vsebino pesmi in značilnost, ki naj bi jo prikazovala tudi melodija. Izbrali smo najenostavnejše vzorce in taktovske načine, prav tako pa tudi osnovno obliko durove lestvice. V besedilu smo določili poudarjene in lahke dobe in tako smo ugotovili, kateri taktovski načini bi ustrezali izbranim pesmim. Učenci so dobili zapis ritma posamezne pesmi na prvi notni črti. Delo je v tej, prvi fazi, potekalo frontalno, ob tabelski sliki, ki jo je ponujala i-tabla.

Sledila je naslednja faza v računalniški učilnici. Učenci so v namizju izbrali ikono *Finale Note Pad*. Ko so opravili vse potrebne korake do ritmičnega zapisa, so začeli oblikovanje svojih melodij. Pri tem sem jih samo usmerjal, vse ostalo delo je potekalo individualno. Učenci, ki so hitreje usvojili potek dela, so pomagali tistim, ki so imeli na začetku težave. Pri tem se sploh niso ozirali na to, kdo sedi za računalnikom. Tako je nastalo spontano sodelovanje med učenci in učenkami, ki ga je v 5. razredu v običajni učilnici težko doseči. Po zaključku so svojim izdelkom prisluhnili. Potem so lahko nastale melodije še spreminjali in jih dopolnjevali. Delo jih je zelo motiviralo in spodbujalo njihovo domišljijo in ustvarjalnost. Vsak učenec je bil uspešen. Svoje izdelke so radi poslušali, prav tako pa so jim prisluhnili sošolci. Nastale notne zapise smo tudi natisnili. Poleg slikovnega gradiva prilagam nekaj primerov, ki so jih učenci sami oblikovali.

Računalnik je že sam po sebi za otroke motivacijsko sredstvo, saj jim omogoča spoznavanje, prav tako pa se ob tem učijo. Glasbena umetnost je v 5. razredu dokaj zahtevna. Tako smo pri pouku spoznali osnovno glasbeno teorijo, ki so jo učenci pri izdelanih notnih zapisih morali upoštevati.

Finale Note Pad, ustvarjanje

Praktično so spoznali tričetrtinski taktovski način. V takt so lahko zapisali le toliko dob, kolikor jih je narekoval izbran taktovski način. Program jim dodatnih notnih vrednosti ni dovolil zapisati, saj se je ob poskusu dodajanja oglašil opozorilni zvok. Učenci so opazovali in slišali nastajanje melodije v posameznih taktih. To so lahko popravljali in dopolnjevali, dokler z melodijo niso bili zadovoljni. Paziti so morali tudi na to, da so melodije primerne obsegu njihovega glasu.

Mnenja učencev:

- Lahko se je učiti, oblikuješ dobre melodije. Le včasih ne dela zvok.

Fagot, notni zapis

- Lahko bi še ustvarjal.

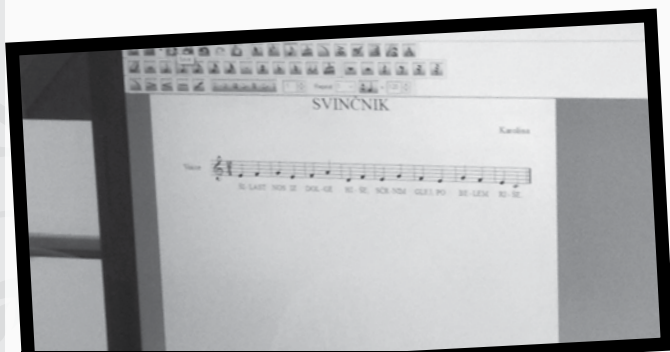
Samostojno delo učencev

- Meni je ta program zelo všeč in je »kul«. Sanjam o tem, da bi v njem napisala svojo pesem.
- Dobro se mi zdi, da lahko poslušáš, ko ustvarjaš. Lahko pišeš melodije in besedilo.

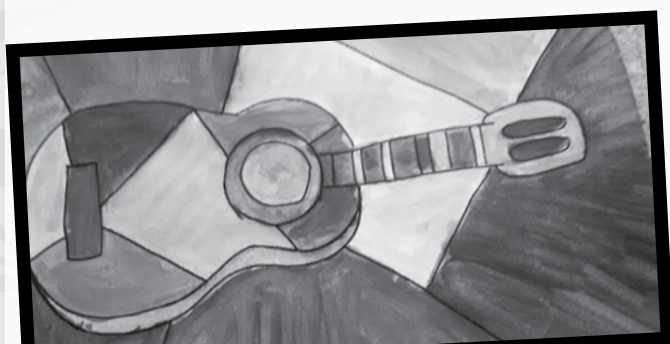
Butale in Trapale, začetek dela v FNP

- Ta program je v redu.
- Mislim, da je program zelo uporaben, če ga znaš uporabljati.

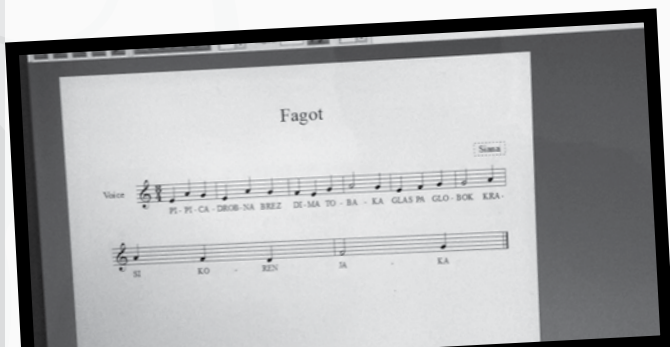
Svinčnik, notni zapis

- Program mi zelo pomaga pri učenju kitare.

Kitara

- Ta program je »noro cool«, menim, da je poučen, in kar je še boljše, zabaven je.

Fagot, moj poskus

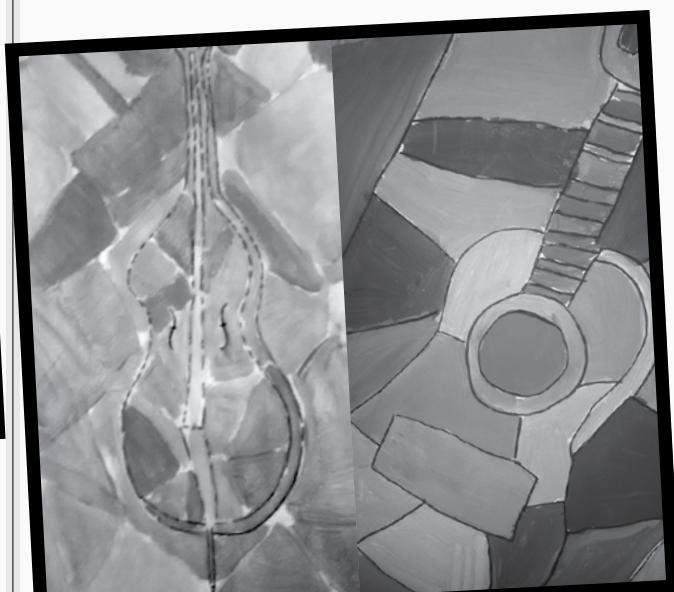
- Zelo mi je všeč, saj lahko sestavljam melodijo, kot želim.

Ustvarjanje v programu nam je všeč.

Glasbene zamisli v računalniškem programu

- Zanimivo je in zabavno, samo včasih ne dela. Naučiš se lahko in to lahko delaš tudi doma.
- Zelo mi je všeč, zabavno je, moti me le, da ne dela vselej tako, kot bi si želela.
- Je zelo dober program, ima veliko možnosti in je dober za poučevanje.
- Delo s tem programom mi je bilo zelo zabavno. Še najbolj mi je bilo všeč oblikovati melodijo. Vse mi je bilo zelo všeč.
- Bolje kot učenje v razredu. Je zabavno.
- Zanimivo in zabavno.
- Zdi se mi zelo noro, čeprav je računalnik. Računalnik pa je namenjen delu. To pa je zelo uporabno.

Violončelo in kitara

Sklep

IKT se vgrajuje v pouk. To sem dokazal že v svoji doktorski nalogi leta 2011, to dokazujem tudi z izvedenim primerom v šolskem letu 2016/17. Učenci z navdušenjem sprejemajo drugačno obliko dela, prav tako so pri delu uspešni. Njihova uspešnost se kaže pri melodijah, ki so jih samostojno oblikovali. Pri tem je treba posebej omeniti učence, ki v običajnih razrednih situacijah niso uspešni, jim pa je uspelo v teh urah pokazati znanje pri samostojnem oblikovanju melodij. Zelo pomembna je bila tudi njihova medsebojna pomoč in sodelovanje. Vse to dokazuje, da je IKT zelo pozitiven učni pripomoček, ki omogoča doseganje ciljev in pripomore k boljšim medsebojnim odnosom v razredu. Kljub temu da so učenci delali samostojno, so radi prisluhnili drug drugemu in nastalim melodijam. Pri tem so drugim tudi svetovali in tako so se lahko učili drug od drugega, prav tako pa so s tem pripomogli k razredni interakciji.

Tako lahko ponovno potrdim pozitivne izsledke, ki jih omenjajo številni domači in tuji raziskovalci uvajanja IKT v pouk. Seveda je zelo pomembno, da je izvajanje premišljeno in

sledi uĉnim ciljem. Najpomembnejše je tudi dejstvo, da so uĉenci pri teh urah uŹivali, prav tako so spontano spoznali

doloĉene glasbenoteoretiĉne pojme, ki so jih pri svojem delu uporabili.

Priloge: izdelki uĉencev

Pesmim, ki smo jih spoznali pri pouku slovenšĉine, so uĉenci samostojno dodali svoje melodije. Tako so na novo zaŹivele naslednje pesmi:

Fagot, uganka slovenske skladateljice Brede Oblak (glasbena slikanica, 5. razred)

FAGOT Eva

Voice

PI - PI - CA DROB-NA BREZ DI-MA TO - BA KA, GLAS PA GLO - BOK KRA-

SI KO - REN JA - KA

Fagot Rok

Voice

PI - PI - CA DROB-NA BREZ DI-MA, TO - BA - KA, GLAS PA GLO - BOK, KRA-

SI KO - REN - JA - KA.

Fagot Laura.

Voice

PI - PI - CA DROB-NA BREZ DI-MA, TO - BA - KA, GLAS PA GLO - BOK KRA-

SI KO - REN - JA - KA.

Pesem (Nande Razboršek)

PESEM Rok

Voice

PE-SEM JE MOST, KI TAZ - LIČ-NOS-STI SPA - JA, JE KOT STU - DE-NEC, KI

ŽE-JO GA - SI. SON-CE, KI GO-RE LE - DE-NE OD - TA - JA, RO-ŽA, KI NA-ŠE-ŽIV -

LJE - NJE KRA - SI.

PESEM Siana

Voice

PE-SEM JE MOST KI RAZ - LI-ČNO-STI SPA - JA JE KOT STU - DE-NEC KI

ŽE-JO GA - SI. SON-CE KI GO-RE LE - DE-NE OD - TA - JA RO-ŽA KI NA-ŠE ŽIV -

LJE - NJE KRA - SI

PESEM Karolina

Voice

PE-SEM JE MOST KI RAZ - LI-ČNO-STI - SPA - JA, JE KOT STU - DE-NEC, KI

ŽE-JO GA - SI. SON-CE, KI GO-RE LE - DE NE OD TA - JA, RO-ŽA, KI NA-ŠE ŽIV -

LJE - NJE KRA - SI.

Butale in Trapale (Meta Rainer)

Butale in Trapale Eva

Voice

BU-TA-LE IN TRA-PA - LE SO SKRE-GA-NE NA SMRT ŠE VE-TER

JE BU - TA - LSKI STRA - PAL - SKO - BU - RJO SPRT.

BUTALE IN TRAPALE EVA

Voice

BU-TA-LE IN TRA PA LE SO SKRE-GA-NE NA SMRT ŠE VE-TER

JE BU - TAL - SKI ZBU - TAL - SKO BUR - JO SPRT.

BUTALE IN TRAPALE NIK

Voice

BU-TA-LE IN TRA-PA LE SO SKRE-GA-NE NA-SMRT ŠE VE-TER

JE BU-TAL-SKI ZBU-TAL-SKO BUR-JO SPRT

Svinčnik, uganka Brede Oblak

Svinčnik David

Voice

ŠI LAST NOS IZ DOL-GE HI-ŠE, ŠČR-NIM GLEJ, PO BE-LEM RI-ŠE.

Svinčnik Matej

Voice

ŠI-LAST NOS IZ DOL-GE HI-ŠE, ŠČR NIM GLEJ PO BE-LEM RI-ŠE.

Viri in literatura

1. Beckstead, D. (2001). Will Technology Transform Music Education? *Music Educators Journal*, 87(6), str. 44–49.
2. Borota, B., Brodnik, A. (2006). Učenje glasbe podprto z IKT tehnologijo. *Organizacija*, 39 (8), str. 532–536.
3. Borota, B. (2007). Vpliv sodobne informacijsko-komunikacijske tehnologije na pouk glasbene vzgoje : doktorska disertacija. Ljubljana.
4. Fuertes, C. (2003). Computers in Music Education. *European Telematic Network for Education*, Dostopno na: <http://www.xtec.es/rtee/eng/index.htm> (4. 1. 2008).
5. Gerlič, I. (2006). Stanje in trendi uporabe informacijsko komunikacijske tehnologije (IKT) v slovenskih šolah. Maribor: Pedagoška fakulteta.
6. Greher, G. (2004). Multimedia in the Classroom: Tapping Into an Adolescent's Cultural Literacy. *Journal of Technology in Music Learning*, 2 (2), str. 21–43.
7. Lango, J (2006). Računalnik in glasba. V: Žvar, D. (ur.), *Glasba v šoli*, 11 (4), str. 21–33.
8. Lango, J (2007a). Glasba in računalnik, računalnik kot glasbeni instrument. V: Krek, J. idr. (ur.), *Učitelj v vlogi raziskovalca: akcijsko raziskovanje na področjih medpredmetnega povezovanja in vzgojne zasnove v javni šoli*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta, str. 386–405.
9. Lango, J (2011). Poučevanje glasbene vzgoje z uporabo informacijsko komunikacijske tehnologije: doktorska disertacija. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
10. Leggette, R. (2002). The Effect of Technology-assisted Music Instruction on the Self-concept and Academic Achievement of Fourth Grade Public School Student. *Contribution to Music Education*. 29 (1), str. 59-69.
11. MENC: The National Association for Music Education, Opportunity-to-Learn Standards For Music Technology. Dostopno na: <http://www.menc.org> (4. 1. 2008).
12. Music Educators National Conference–MENC (2006). National Standards for Music Education. Dostopno na: <http://www.menc.org> (4. 1. 2008).
13. Robleyer, M. D. (2006). *Integration Educational Technology into Teaching*, 4th edition.
14. Webster, P. (2002). Computer-based Technology and Music Teaching and Learning. V: Colwell, R; Richardson C. (ur.), *The New Handbook of Research on Music Teaching and Learning*. New York: Oxford University Press, str. 416–439.
15. Wegerif, R. (2002). Literature Review in Thinking Skills, Technology and Learning. Bristol: Futurelab Series.
16. Slikovno in notno gradivo: Jožko Lango.